

StOKpaardje

Donateursblad van Stichting 't Oude Kinderboek
jaargang 4, nummer 1, 2008
verschijnt 4x per jaar

Colofon

Stichting 't Oude
Kinderboek
Laarstraat 31
7201 CB Zutphen
0575-545117
oudekinderboek@hetnet.nl
di t/m vrij 13.00-17.00
www.stichtingtoudekinderboek.nl
issn 1873-9474

Redactie

Janneke van der Veer
Lot van den Akker
Pien Pon
Reint Jan Terbijhe

Comité van Aanbeveling

Bennie Jolink
Nannie Kuiper
Marieke Schriks
Jan Terlouw
Wim Hazeu

Wordt u donateur?

Dan krijgt u:

- *ontvangstbevestiging
- *donateursblad
- *gratis kopersservice
- *eindejaarsattentie

Doelstelling:

Het verzamelen, bewaren
en ter inzage geven van in
principe niet recent
verschenen kinder- en
jeugdliteratuur, in het
bijzonder uit het
Nederlandse taalgebied.

VAN HET BESTUUR

StOK als kinderboekenleenmuseum gaat al weer het vierde jaar in. 2008 wordt een jaar waarin we verdere stappen gaan ondernemen ter verbetering van de huisvesting en de financiële basis, o.a. door samenwerking met de openbare bibliotheken. Ik zal u hierover in de loop van dit jaar nader informeren.

Het derde jaarverslag (2007) is verspreid onder de leden van het Comité van Aanbeveling, de medewerkers en de sponsors en ligt ter inzage bij StOK. Enkele punten hieruit:

- Er vindt een verschuiving in activiteiten plaats. Stond aanvankelijk het uitlenen van de boeken voorop, nu blijkt steeds meer de museale functie van StOK gewaardeerd te worden. In 2007 heeft StOK, mede dankzij alle aandacht van de media voor het boek *Van Arendsoog en Joop ter Heul*, een record aantal van bijna 1600 bezoekers ontvangen.
- Het aantal uitgeleende boeken schommelt rond de 1000 per jaar; de uitleen aan andere instellingen en particulieren ten behoeve van expositie, studie en onderzoek neemt duidelijk toe, evenals de verkoop van overtollige boeken.
- Dat StOK ook steeds meer als informatieverstrekker fungeert, blijkt uit de vele vragen via telefoon, mail en website.
- Wekelijks ontvangen we schenkingen, waardoor in 2007 het aantal boeken in het bestand van ca. 15.500 naar meer dan 17.000 gestegen is. Er was zelfs per zeepost een zending van tien kilogram boeken uit Jeruzalem! Het grote aantal schenkingen leidt overigens tot een steeds nijpender wordend ruimtegebrek.
- De presentatie van *Van Arendsoog en Joop ter Heul* in de Burgerzaal te Zutphen was een groot succes. De vele publicaties en radio-uitzendingen rond de presentatie hebben de bekendheid van StOK verder vergroot.
- Waardering van het publiek is er ook voor de wisselende tentoonstellingen in de etalage en vitrines van StOK en op andere plekken als openbare bibliotheken etc.
- Van de website www.stichtingtoudekinderboek.nl wordt behoorlijk gebruik gemaakt. Vragenstellers worden aan (titels van) boeken geholpen, telefonische belangstellenden worden gewezen op het bestaan van de website zodat zij via dat medium een indruk kunnen krijgen van StOK. De bereikbaarheid van StOK zal in 2008 ook worden uitgebouwd via het digitale bestand van de openbare bibliotheken.

Reint Jan Terbijhe, voorzitter StOK

GESCHENKBESPREKING DOOR JANNEKE VAN DER VEER

Willy Cramer, Het wereldrecord van een duivelstoejaagstertje. Met illustraties van W. van de Poll, Amsterdam, Uitgeverij "De Steenuil", [1934].

Naast tal van populaire titels, zoals *School-Idyllen, Uit het leven van Dik Trom, Heidi, Mariska de circusprinses, Wipneus en Pim, Peerke en Joop ter Heul*, komen bij StOK veel boeken binnen die minder bekend zijn. Het is dan een sport om gegevens over het boek en de schrijver te achterhalen. Dat lukt echter niet altijd.

Een onbekend boek dat onlangs bij een schenking zat, is *Het wereldrecord van een duivelstoejaagstertje*, geschreven door Willy Cramer, voorzien van illustraties door Willy van de Poll, en in 1934 verschenen bij Uitgeverij "De Steenuil", gevestigd aan de Stadhouderskade 83 in Amsterdam.

Het verhaal gaat over de veertienjarige Koba Berg, die erg goed kan zwemmen. Vooral in schoonspringen is ze een kei. Ze heeft echter door haar achtergrond weinig mogelijkheden om zich verder te ontwikkelen in de zwemsport. Ze groeit namelijk op in een gezin waarin ieder zijn of haar financiële steentje moet bijdragen. Zo is Koba 'duivelstoejager' op een naaiatelier. Dapper gaat ze elke dag met haar broodtrommel onder de arm naar het atelier, maar ze heeft er ronduit een hekel aan. Dankzij het feit dat haar moeder in de avonduren een extraatje verdient in werkhuizen, kan Koba twee keer per week naar de zwemclub en kunnen ook de andere kinderen in het gezin een hobby beoefenen.

Op een avond wint Koba bij het schoonspringen een belangrijke wedstrijd. 'Mijnheer Meys', die uitgever is van het tijdschrift "Nederlandsche Sport", is hiervan getuige. Hij zorgt ervoor dat Koba daarna volop kan trainen voor de Europese en Wereldkampioenschappen. Alles komt dan in een stroomversnelling. Koba gaat iedere dag trainen bij de strenge mevrouw Heiderijk en wordt klaargestoomd voor de belangrijke wedstrijden. Succes blijft niet uit. Ze wint alle wedstrijden. Niet alleen daarmee verovert ze de wereld, maar ook met het feit dat ze totaal zichzelf blijft onder het succes. Ze heeft oog voor haar omgeving, gaat op bezoek bij haar voormalige werkgeefster, leest een doodziek jongetje voor en handelt adequaat als een kind op een schip overboord valt.

Het wereldrecord van een duivelstoejaagstertje is zowel wat betreft structuur als taalgebruik een eenvoudig boek, maar ongetwijfeld heeft het zijn weg naar de lezer gevonden. Vooral meisjes die net als Koba droomden over een zwem- of andere sport-carrière zullen aan dit verhaal plezier beleefd hebben. Over de schrijfster, Willy Cramer, is vrijwel niets bekend. In de vakliteratuur komt ze nauwelijks voor. Alleen in het *Lectuur-Repertorium* (1952) wordt haar naam genoemd, met de vermelding dat ze 'ontspannings-lectuur zonder litteraire waarde' schreef. Over de twee daar genoemde titels die door haar geschreven zijn, *Lucia's offer* en *Tusschen schrijfmachine en palet*, zijn helaas geen gegevens beschikbaar.

RECENTE SCHENKINGEN

- Roggeveen, Leonard, *De broederschap van de rode haren*. Den Haag-Djakarta, Van Goor Zonen, 1950.
- Marie, Jeanne, *Toen de nood hoog klom*. Rotterdam, J.M. Bredée's Boekhandel en Uitgeversmij, [1931].
- Erics, Linda, *De Barmelootjes*. Nijkerk, Callenbach [1926].
- Speerdal, F., *Hein Smit. Een verhaal uit het begin van de mobilisatie*. Nijkerk, Callenbach, 1928.

VERHALEN VAN DONATEURS GEVRAAGD !

Het derde StOKpaardje dat in 2008 verschijnt, zal helemaal gewijd zijn aan het tienjarig bestaan van Stichting 't Oude Kinderboek. Dit nummer kunt u in september tegemoet zien. Het wordt een bijzonder StOKpaardje, waarin onder meer wordt teruggeblikt op de afgelopen tien jaar. Ook willen we in dit nummer ruimte bieden aan bijdragen van donateurs. Immers, mede dankzij de financiële steun van de donateurs kan StOK bestaan.

Wat is de bedoeling? Graag zouden wij van zo veel mogelijk donateurs verhalen ontvangen over zijn/haar ervaringen met kinderboeken. De onderwerpen kunnen velerlei zijn: een lievelingsboek, een herinnering aan het voorlezen thuis of op school, een favoriet plaatje, een zoekgeraakt boek, enz. enz.

De teksten kunnen tot 15 juli 2008 ingeleverd worden bij StOK. Wilt u in verband met de verwerking uw bijdrage digitaal, bij voorkeur per e-mail, aanleveren? U kunt uw verhaal (maximaal 400 woorden) sturen naar oudekinderboek@hetnet.nl.

DR. WIM HAZEU, NIEUW LID VAN COMITÉ VAN AANBEVELING

De heer Hazeu is een bekend auteur en filmer. Hij heeft vooral naam gemaakt als biograaf van Slauerhoff en Simon Vestdijk. Momenteel werkt hij aan een biografie van Marten Toonder. In verband met het verzamelen van materiaal voor deze biografie bezocht hij o.a. StOK, een bezoek waarover hij erg enthousiast was. Op onze vraag of hij als lid van het Comité van Aanbeveling StOK wil promoten, reageerde hij positief. Het bestuur van StOK is bijzonder verheugd dat Wim Hazeu zich hiertoe bereid heeft verklaard.

MADD 2007 BIJ StOK

Regelmatig kom ik door de Laarstraat - op weg naar de binnenstad of, via een omweg, weer richting huis. In de loop der jaren zijn veel etalages veranderd: oude winkels en organisaties verdwijnen en daarvoor in de plaats komen er weer nieuwe. Zo verscheen (alweer een hele tijd geleden) ook een raam met een uitstalling van boeken - oude kinderboeken wel te verstaan. Met op het raam, boven een plaatje van een meisje met een stokpaard, de naam 'In 't Oude kinderboek'. Uit berichten had ik wel eens opgevangen dat het een soort bibliotheek was, maar onbekend was wat er nu precies schuilging achter de etalage.

Afgelopen november, toen 'Make a difference day' (MADD) werd georganiseerd, was er de mogelijkheid om dat uit te zoeken. Dit jaarlijks terugkerend initiatief roept mensen op om vrijwilligerswerk te doen - al is het maar voor één dag. In de lijst van aangeboden werkzaamheden viel mijn oog op de organisatie StOK. Ook omdat lezen één van mijn hobby's is, besloot ik me direct op te geven. Samen met twee andere 'vrijwilligers' stond ik daarom zaterdag 3 november bij de Laarstraat 31 in Zutphen en stapte eindelijk eens door die deur.

Ik had uiteraard veel boeken verwacht, maar niet zoveel kasten die van onder tot boven vol staan en de hele pijpenla van voor tot achter vullen. En later blijkt dat er nog veel meer boeken in de kelder en in een kamer boven staan. Geen wonder dat onlangs in de krant een oproep stond voor een grotere ruimte!

Nadat we ons speciale MADD T-shirt hebben aangetrokken, wordt ons eerst het een en ander verteld en krijgen we een rondleiding. Zo komen we ook bij een aantal dozen met boeken die geschonken zijn aan StOK en die nog uitgezocht moeten worden. We pakken allemaal een boek en gaan dan eerst na of het een duplicaat betreft van de al aanwezige boeken in de kast, in de kelder of van de boeken in bruikleen.

Van veel boeken zijn al meerdere uitgaven geregistreerd en het komt steeds vaker voor dat een boek dubbel is. Zo ook de boeken die ik en een tweede 'vrijwilliger' in de hand hebben. Deze boeken komen in een aparte kast en worden verkocht. De derde 'vrijwilliger' heeft een boek dat (in die druk) nog niet in het bezit is van de bibliotheek. Bij deze 'nieuwe' aanwinst wordt net als bij andere boeken eerst gekeken of het gerepareerd moet worden. Daarna volgt het proces van registreren en categoriseren. Al met al een heel werk dat allemaal door vaste vrijwilligers gedaan wordt. Door alle informatie en het stellen van vragen vliegt de tijd voorbij. Nog even wordt er aandacht besteed aan het maken van een kleine expositie. Uit het ruime assortiment kunnen boeken op thema gezocht worden die samen met wat andere aankleding een interessante blikvanger vormen voor bijvoorbeeld een school of organisatie en die tevens de bekendheid van StOK vergroot.

Ik had verwacht dat de boeken veelal uitgeleend zouden worden om bijvoorbeeld kinderen uit voor te lezen, maar de grootste groep bezoekers en leners bestaat uit juist wat oudere mensen die graag nog eens dat specifieke boek van vroeger willen lezen. En dat is zelfs voor een dertigjarige heel herkenbaar als ik boeken van Pinkeltje, Arendsoog en vele andere boekenhelden voorbij zie komen. Wat heerlijk om hier rond te snuffelen.

Na deze paar uren weet ik zoveel meer en heeft StOK voor mij een gezicht gekregen. Vragen zijn beantwoord en het enthousiasme is gevoeld. Bedankt beste mensen voor de leerzame én gezellige tijd.

Dorien Bogerd

VAN MADD NAAR BESTUUR

Op een druilerige zaterdagmorgen in november 2007 stapte ik het pand van StOK aan de Laarstraat binnen. In het kader van Make A Difference Day konden vrijwilligers hun handen uit de mouwen steken en zich laten informeren over verschillende activiteiten in Zutphen.

Vanwege mijn werk bij Graafschap bibliotheken was ik wel op de hoogte van het bestaan en de functie van StOK, maar een kijkje achter de schermen leek me wel interessant.

Tijdens deze ochtend werden we geïnformeerd over de collectie, de verwerking en opslag ervan, de landelijke functie en de toekomst van StOK. Daarbij bleek dat vooral de huisvesting een probleem is. Daarna mochten we zelf boeken gaan invoeren in de catalogus.

Het was een nuttige en leerzame ochtend, waarbij ook de contacten tussen StOK en Openbare Bibliotheek weer wat werden aangetrokken.

Maar die contacten konden volgens StOK steviger, want begin december ontving ik het verzoek om toe te treden tot het bestuur. Na een gesprek met Reint Jan Terbijhe over de ins en outs van de functie heb ik daarin toegestemd. Het bestuurswerk zou niet veel tijd kosten .....

Dat is inmiddels anders geworden, maar daar kunt u elders in dit blad of wellicht een volgende keer over lezen.

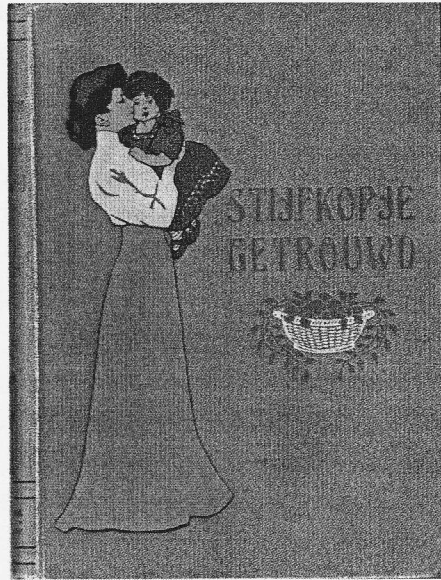
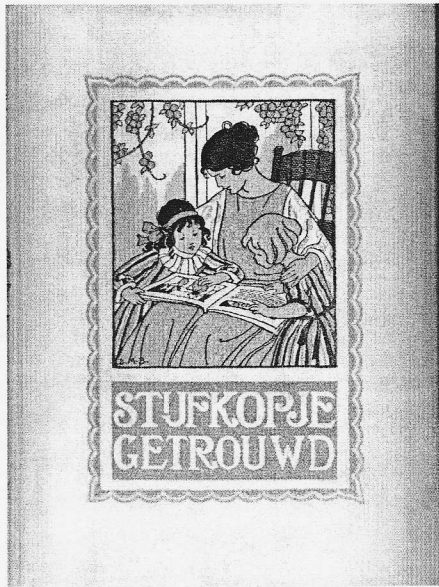
O ja, ik zal mij even voorstellen: mijn naam is Ine Kamp-Landman, 45 jaar, wonende in Zutphen en werkzaam op het gebied van innovatie & ontwikkeling bij Graafschap bibliotheken. Daarnaast ben ik betrokken bij de Zutphense gemeenteraad als vaste vervanger.

Ik hoop mij de komende jaren in te kunnen zetten voor StOK en bij te kunnen dragen aan het vergroten van haar functie als kinderboekleemuseum.

BOEKVERGELIJKING door LOT VAN DEN AKKER

Bij mijn zoektocht naar te vergelijken boeken werd ik gewezen op de eigenaardigheid van de boeken over 'Stijfkopje', *Der Troztkopf*. Deze uit het Duits vertaalde serie, bestaande uit *Stijfkopje op school*, *Stijfkopje verloofd*, *Stijfkopje getrouwd* en *Stijfkopje als Grootmoeder*, is namelijk geschreven door drie verschillende personen, die allemaal schreven onder het pseudoniem Emmy von Rhoden. Het eerste boek, dat direct veel succes had, werd in 1883 geschreven door Emmy Friedrich. Helaas stierf zij in 1885; het boek werd pas na haar dood uitgegeven. Haar dochter Else Wildhagen schreef, geheel in dezelfde stijl, de volgende twee delen. Het laatste deel werd geschreven door de Nederlandse schrijfster Suze la Chapelle-Roobol; dit deel werd direct ook in het Duits vertaald.

Alle boeken spelen aan het einde van de negentiende eeuw, hoewel Ilse, de hoofdpersoon, op zijn vroegst in ongeveer 1920 de grootmoeder uit laatste deel zou kunnen zijn. De boeken zijn vele malen uitgegeven. Het grappige daarbij is, dat hoewel de uitgaven en de illustraties steeds vernieuwd zijn en elke keer 'moderner' ogen, de eerste zestig jaar steeds dezelfde vertaling van M.A. de Goeje voor de eerste twee delen en M. de Bock-Hardenberg (in een uitgave hardnekkig Cock-Hardenberg genoemd) voor het derde deel is gehandhaafd. Kennelijk zijn tekst en inhoud zo sterk dat die de tand des tijds jarenlang konden doorstaan. De moraal in de Stijfkopje-serie is dan ook dat het wel leuk en aardig is om eigenwijs te zijn en als jong meisje een eigen mening te hebben, maar als je getrouwd bent, zul je toch (vrijwillig en uit liefde) in moeten binden en je man moeten gehoorzamen en dienen. Pas in de jaren zestig werd deze moraal naar de schroothoop verwezen!

Het tijdsverloop in de boeken zie je het best aan het modebeeld. In de vroegste editie draagt Ilse een lange rok met ingesnoerde taille, in de uitgaven die geïllustreerd zijn door B. Midderigh-Bokhorst draagt ze zogenaamde reformkleding, met een verlaagde taille en lang bovenlijf. En in de editie uit circa 1946 heeft ze de post-militaire look van net na de Tweede Wereldoorlog.

Niets is heilig in de wereld van het kinderboek, zeker de naam Stijfkopje niet! Onder deze titel is namelijk van de schrijfster Ankie Aalders een uitgebreide serie boeken verschenen over verschillende eigenwijze meisjes die niets gemeen hebben met de oorspronkelijke hoofdpersoon. Ankie Aalders 'vertaalde' een groot aantal vogelvrije boeken voor goedkope series, zoals *Alice in Wonderland*, *Onder moeders vleugels*, *Heidi*, enz.

FILIPPINEPUZZEL

Deze keer eens een filippinepuzzel in het StOKpaardje. Voor de liefhebbers van oude kinderboeken hoeft de oplossing niet al te veel problemen op te leveren. Bovendien kan het boek *Van Arendsoog en Joop ter Heul* van Janneke van der Veer u erbij behulpzaam zijn.

Om onderstaande filippinepuzzel op te lossen gaat u als volgt te werk. Vul achter de witte cijfers in de zwarte hokjes woorden in volgens onderstaande omschrijvingen. Bij cryptische omschrijvingen is het aantal letters van het woord of de woorden tussen haakjes achter de omschrijving vermeld. Als u de woorden hebt ingevuld, brengt u de letters in de genummerde vakjes over naar de gelijk genummerde vakjes in de balk onder de puzzel. Hier leest u bij juiste invulling een citaat van Hiëronymus van Alphen, dat de oplossing van deze puzzel vormt. Stuur uw oplossing naar Stichting 't Oude Kinderboek met vermelding van uw naam en adres of geef deze af op Laarstraat 31, 7201 CB in Zutphen. Veel succes!

1	8	29			12	26	35		46			41	8				
2			12	15		47		43			52	13				27	
3	1		4		14	14		16	28			33		24			21
4			7			34	1		50			15	18		44	45	
5	21			2			16	40	6		37				27		31
6	51			42			45		53	17	6		16	38			
7		32			10	36	18		15		14		27				13
8		9	34	48					28	10	19	25				29	14
9		4		49		20		16		45	5				39	17	
10	10		9		20		19			27	3		21				7
11	7	8		22	23		7	33		51		30	11	22			

		1	2	3		4	5	6	7	8	9	10		11	12	13	
14	15		16	17		18	19	20		21	22	23	24	25			
	26	27	28	29	30		31	32	33	34		35	36	37	38	39	
40	41	42	43	44	45		46	47		48	49	50	51	52	53		

Omschrijvingen: 1. Zij had een tiental; 2. Een jongen uit Dieren? (6,5); 3. Je kunt ze geven en lezen (2,3); 4. Hij was de schrik van de Imbosch; 5. De eerste voornaam van Alcott; 6. Zij hebben geen (zout)watervrees (9); 7. Het vruchtje van W.G. van de Hulst. (6); 8. Jongen met een Schuilnaam. (3,3,4); 9. De achternaam van Bob (5); 10. Lectuur van een heitje (12); 11. De achternaam van Karl; 12. De schrijver van *Alleen op de wereld*; 13. De achternaam van een bijzonder kind (4); 14. Het Rotterdamse neefje van Alexander Graham (4); 15. Alpenmeisje (5); 16. Goed geboekt vogelorgaan (9); 17. Wat Gulliver deed (6); 18. Stram in het servies (9); 19. Achternaam van de schrijfster van *School-Idyllen*; 20. Schrijver van *Bolke de Beer*; 21. Het maatje van Wipneus; 22. Seizoensgekte (12).

ZOEK het BOEK

Weet u uit welk boek het onderstaande fragment komt? Degenen die het antwoord weten, maken kans op een boek naar keuze uit het verkoopassortiment.

Had de wapenstilstand tussen die twee werkelijk betekenis en was hij duurzaam? Hoewel hij gesloten was zonder onderhandelingen en zonder woorden? Ik zou het wel denken. Maar het is een heel eind van een wapenstilstand naar vrede. Bij kinderen ook, of niet?

Ze durfden elkaar niet aan te kijken, toen ze de volgende morgen wakker werden, toen ze in hun lange witte nachtjaponnen naar de waszaal liepen, toen zij zich voor hun twee naast elkaar staande kasten aankleedden, toen ze, naast elkaar op hun stoelen, aan het ontbijt zaten, en ook niet, toen ze naast elkaar zingend langs het meer wandelden en later met de helpsters in de kring speelden en kransjes vlochten. Een enkele keer ontmoetten hun ogen elkaar even, maar ze keken op hetzelfde moment weer gauw een andere kant uit.

De oplossing kunt u sturen naar Stichting 't Oude Kinderboek met vermelding van uw naam en adres, of afgeven op Laarstraat 31, 7201 CB in Zutphen

"DE KAMELEON"

**Grootste kinder- en jeugdboekenantiquariaat
van Noord- en Oost-Nederland**

**Meer dan 10.000 titels op voorraad
Actieve zoekdienst**

**In- en verkoop van boeken en prenten
Wij komen door het hele land**

**Kleine Overstraat 81, 7411 JK Deventer, 0570-649280
www.kameleonboek.nl kameleonboek@hotmail.com
geopend: dinsdag-zaterdag van 11.00-17.00 uur**